

Politolog Iščenko: Francie vs. AUKUS

(Analýza)

- CZ24 News | 23. září 2021

USA, Velká Británie a Austrálie vytvořily nový vojenský blok, jehož oblastí odpovědnosti je asijsko-pacifický region, a který je proto zaměřen především proti Číně. Přitom došlo k naprosto zbytečnému kroku v podobě přerušení australsko-francouzského kontraktu na výstavbu ponorkové eskadry. Zakázku v hodnotě 56 miliard dolarů získali Britové. Domnívám se, že právě na tento bod bychom se měli zaměřit, abychom správně posoudili americké záměry v globální hře, vyplývající z prudce snížených možností Washingtonu.

50 miliard je samozřejmě hodně peněz. A v permanentní krizi západních ekonomik to nikomu nevadí. Všimněte si však, že Američané si peníze nevzali pro sebe, ale předali je Británii. Jinými slovy, Francie a USA se mezi sebou pohádaly, zatímco Velká Británie z toho měla prospěch. Protože se navíc na vývoji nové australské lodi měly podílet i německé podniky, znamenalo to zhoršení vztahů nejen s Francií, ale i s Německem. Celkově vzato Američané odebrali australskou smlouvu svým spojencům z EU a předali ji svému spojenci, který nedávno z EU vystoupil.

To však není vše. Zřejmě na popud Američanů byla v australském tisku a sociálních médiích zahájena výsměšná informační kampaň proti Francii. A nakonec, bezprostředně po zprávě o zrušení australského kontraktu se Švýcarsko rozhodlo upustit od plánovaného nákupu osvědčených francouzských stíhaček Dassault-Rafale ve prospěch nedotažených amerických F-35.

Myslím, že nikdo nemusí vysvětlovat, že vzhledem k francouzským ambicím a úzkostlivého vztahu Paříže k pozůstatkům její bývalé velmoci musela taková koncentrovaná série úderů prestiži Francie vyvolat ve francouzské společnosti vlnu antiamerikanismu a rozzuřit francouzské politiky.

Znovu opakuji, že bonus téměř sto miliard dolarů na obě smlouvy je jistě pěkný, ale většina peněz skončí v Británii a za vše budou zodpovědné USA. Navíc ze strategického hlediska nemělo smysl se s Francií hádat. Naopak by mohla být vtažena do nového tichomořského vojenského bloku. Paříž má v těchto vodách své vlastní zájmy a je rovněž znepokojena rostoucí silou a agresivitou Číny v regionu.

Dokonce i peníze z australské zakázky mohly být rozděleny smírně: USA a Velká Británie by se jednoduše staly účastníky projektu a Francie by jako kompenzaci získala uznání své politické váhy připojením k novému vojenskému bloku.

USA se však rozhodly jinak. Učinily tak se strážlivým odhadem možných nákladů. A tyto náklady jsou závažné. NATO, páteř americké nadvlády v Evropě, se již v posledních letech zmítá v systémových rozporech mezi svými členy. Tatáž Francie s tichou podporou Německa, Itálie a Belgie prosazovala vytvoření evropského obranného systému nezávislého na USA. Po založení AUKUS a demonstrativních úderech proti zájmům francouzského vojensko-průmyslového komplexu, které tento proces doprovázely, se ve francouzské společnosti zvedla nálada a Paříž slíbila Američanům vážné problémy v NATO.

Takový výsledek ve Washingtonu nemohli nepředvídat. Navíc se zdá, že byl záměrně vyprovokován. Protifrancouzské akce byly načasovány až příliš přesně a vyzývavě.

Proč by to Amerika chtěla? Zdálo by se, že soustředěním sil proti Číně je nezbytné posílit vztahy s evropskými spojenci, aby bylo možné kontrolovat Rusko, vázat ho v Evropě a zabránit mu v podpoře Číny v případné konfrontaci se Spojenými státy v Tichomoří. USA ale záměrně oslabují svou hlavní evropskou oporu, NATO.

Bylo by, samozřejmě, možné připomenout, že když USA obklíčily SSSR vojenskými bloky, vznikly kromě NATO, SENTO a SEATO (v Evropě, na Blízkém východě a v jihovýchodní Asii) také ANZUC a ANZUS (vojenské aliance zahrnující Austrálii, Nový Zéland a Velkou Británii, respektive Austrálii, Nový Zéland a USA – pozn. red.). Z nich dodnes přežily pouze NATO a ANZUS, takže vytvořením AUKUS USA vlastně obnovují staré anglosaské uspořádání kontroly nad Pacifikem. Nyní jsou čtyři anglosaské země (USA, Velká Británie, Austrálie a Nový Zéland) spojeny ve dvou tichomořských blocích.

Je však třeba mít na paměti, že současná Francie se výrazně liší od Francie de Gaullovy a Pompidouovy, která se snažila v rámci západního světa konkurovat USA za stejných podmínek. Přes všechny Macronovy ambice jeho plány nesahají za hranice toho, aby s podporou USA vytvořil v Evropě hegemonii loajální vůči Washingtonu, v níž by Paříž hrála první housle. Nemělo smysl vytlačovat moderní Francii z jihovýchodní Asie. Tam již neměla žádnou silnou pozici. Paříž mohla hrát pouze s Washingtonem, nemohla hrát sama. Američané se však rozhodli nejen nevyužít Francii ve svém tichomořském projektu, ale také vážně narušit vztahy s ní obecně a zejména v rámci NATO, čímž oslabili své postavení v Evropě. Proč?

Připomeňme, že to byl Obama, kdo jako první upozornil na nutnost snížit zahraničněpolitické ambice a výrazně omezit vojenskou přítomnost v zahraničí. Je pravda, že ani jemu, ani Trumpovi se nepodařilo zcela překonat odpor jestřábí strany. Deset let se setrvačností snažili udržet si všechno a ničeho se nevzdát. Katastrofální porážka USA v Sýrii, patová situace na Ukrajině a v celé východní Evropě, jasně pochopená nutnost stáhnout se z Iráku, aby se zabránilo další katastrofě, však vedly k tomu, že Washington byl pod Bidenovým vedením nucen přejít k mnohem úspornější zahraniční politice.

Operace v Afghánistánu byla zrušena. Ukrajina byla Spojenými státy opuštěna tak zřetelně, že si toho všiml dokonce i Zelenskij. V Evropě se nepodařilo zastavit výstavbu plynovodu Nord Stream-2. Washington již nemá prostředky na to, aby udržoval napětí na několika strategických místech současně. Aby měl alespoň malou naději na vítězství, musí soustředit všechny zdroje na nejohroženější místo.

Zatímco Obama se stále snažil dosáhnout vítězství na ruské frontě, od Trumpa je standardně považována za hlavního protivníka Ameriky Čína. Již Trump se snažil učinit NATO soběstačným, což evropské spojence velmi rozčílilo. Biden po nich nepožadoval peníze a neházel po Merkelové bonbóny, ale to schopnosti USA nezvýšilo, naopak, krize spojená s koronavirem a zmanipulované volby Ameriku silně podkopaly. Na rozdíl od minulého století již nemůže udržovat v činnosti několik vojenských bloků najednou.

NATO není proti Číně účinné. Bylo vytvořeno proti Rusku. Bez USA však nemůže zadržet ani Rusko. Mezitím Evropané již pochopili, že Amerika do války nevstoupí, i kdyby se jí podařilo vyprovokovat konflikt mezi Evropou a Ruskem. Evropané si začali klást otázku, k čemu je NATO, když USA jsou ochotny bránit EU jen vlídnými slovy. Šance využít mechanismy NATO proti Rusku, aby ho vázaly na Západě a odvedly jeho pozornost od Východu, zatímco USA budou jednat s Čínou, byly proto minimální.

Historie posledních desetiletí ukazuje, že pokud Spojené státy ztratí kontrolu nad nějakou zemí nebo regionem, snaží se nekontrolovaný prostor chaotizovat. Tak tomu bylo v Sýrii, Libyi, Egyptě, Turecku, Afghánistánu i na Ukrajině. Chaotizovat Evropu je obtížnější. Vzhledem k rostoucím rozporům mezi západní a východní Evropou, které již vyvolaly úvahy o vystoupení Polska a Maďarska z EU, je však konfliktní potenciál na starém kontinentu obrovský. NATO bylo jednou z posledních struktur, které držely Evropu pohromadě. Zároveň byla důvěryhodnost bloku na Západě tak velká, že si žádný rozumný politik nemohl dovolit začít otevřeně pracovat na rozpadu NATO.

Poslední akce USA, která vyvolala nelibost Francie, jež předvídatelně slíbila reakci právě na frontě NATO, zbavuje Washington odpovědnosti za možný rozpad NATO nebo alespoň za drastické oslabení jeho jednoty. Navenek to vypadá, jako by sobečtí Francouzi, kterým vadí, že jim byly ukradeny lukrativní zakázky, zničili politickou jednotu Západu. K čemu by to Spojeným státům bylo dobré? Bez ohledu na formální zachování stávajících struktur (NATO a EU), a nemyslím si, že evropští politici jsou připraveni na jejich rozpuštění, jednota Západu obecně a Evropy zvláště již byla narušena. Evropa stále více připomíná dobu před 1. a 2. světovou válkou. Rostoucí rozpory vedou k neustálému zhoršování situace, ve vztazích mezi téměř všemi sousedními zeměmi vznikají krize, kolektivní vůle je ochromena a všichni hledají spojence mimo tradiční okruh partnerů.

Zároveň, jak jsme opakovaně zdůrazňovali, destabilizace Evropy je pro Rusko velmi nežádoucí. Washington očekává, že Moskva bude vtažena do procesu urovnávání vnitroeuropejských sporů, aniž by měla k dispozici zdroje, které měly Spojené státy ve druhé polovině dvacátého století, kdy sebevědomě kontrolovaly Evropu, ale ani absolutní autoritu u všech všech účastníků evropské hry, kterou měly Spojené státy, ani místo a hlas v transatlantických politicko-vojenských strukturách (například NATO).

Za těchto podmínek se rychlé vyřešení krize jeví jako nepravděpodobné, což znamená, že Rusko bude mít poměrně dlouho svázané ruce. USA se mohou pokusit využít této doby k rozdrčení Číny, kterou považují za svého hlavního protivníka a s níž považují za možné zvítězit, pokud v příštích třech až pěti letech zahájí válku.

Jisté je, že americká strategie zaměřená na chaotizaci Evropy je dobrodružná a její úspěch závisí do značné míry na tom, jak atrofovaný je pud sebezáchovy proamerických limitrofů*). Poslední signály z Varšavy a pobaltských hlavních měst ukazují, že začínají uvažovat o nepříjemné budoucnosti, v níž chybí americký vojenský deštník, na němž byly založeny všechny jejich kalkulace. Nejen v limitrofech, ale i ve zbytku EU je však proamerická lobby stále silná, takže reakci Evropy nelze přesně určit. Je pravděpodobné, že obě tendence – smíření s Ruskem i udržení orientace na Spojené státy – budou spolu za každou cenu zápasit, což povede k nestabilní středové linii evropské politiky připravené kdykoli přejít do extrému.

Pro Rusko je důležité, aby si Francie a Německo zachovaly co největší kontrolu nad deamerikanizovanou Evropou. Německo-francouzská Evropa bude příliš ponořena do řešení vnitroeuropejských rozporů a příliš zainteresována na obchodní a hospodářské spolupráci s Ruskem, než aby nám způsobila vážné problémy. Zároveň je nepravděpodobné, že by USA riskovaly útok na Čínu, pokud bude mít Rusko volné ruce v globální politice.

Nejnebezpečnější, pokud jde o situaci, která se dnes vymyká kontrole, jsou ukrajinská a běloruská krize, a zatímco v Minsku má Rusko dostatečné kapacity k tomu, aby situaci kontrolovalo a stabilizovalo, v Kyjevě panuje vakuum mocenské kontroly. Západ už ukrajinské úřady nekontroluje a Rusko je zatím nekontroluje. Současně se kyjevské úřady samy snaží prolomit svou politickou izolaci zesílením militaristické rétoriky a otevřeně děsí Západ svou připraveností zahájit válku s Ruskem.

Americká orientace na asijsko-pacifický region a ochromení euroatlantického systému kolektivní bezpečnosti tak zvyšuje vojenskou hrozbu v limitrofní oblasti. Hlavním zdrojem vojenské hrozby se logicky stává na kontinentu nejmarginalnější kyjevský režim.

*) *Limitrofové* – souhrnné označení pro bývalé svazové republiky SSSR, obklopujících dnešní Rusko

Překlad: st.hroch 20210921